

## ALTAFULLA: DE PORTES ENFORA

Permeteu que un foraster se us acosti per fer la presentació d'aquest llibre. Però potser no en sóc tant, de foraster. No és la primera vegada que he col·laborat amb vosaltres, Altafulla és una extensió d'un meu paisatge estimat i, al capdavant, potser resulta que aquest Gaspar Mallafrè que, segons consta al llibre, vivia aquí el 1619 o el Carles Mallafrè de 1651, són parents llunyans que ara retrobo indirectament.

És també un honor de presentar un llibre fet amb tanta competència per autors que coneixen bé la seva feina professional i que coneixen bé el poble. És un fenomen estimulante, general al país, que s'hagi superat el treball meritori de l'erudit local, d'encomiable bona fe i d'indubtable interès, però amb manca, moltes vegades, d'una preparació sòlida o d'una metodologia adequada; però també reconforta que es defugui l'academicisme sec i distant d'obres on trobem a faltar el batec de les coses viscudes. Joan Carnicer i Salvador Rovira coneixen bé el terreny que trepitgen, tant el geogràfic com el científic. No són uns nouvinguts a la mobilització cultural ni a la investigació, d'aquests topants –penso, per exemple en la Història de Torredembarra– i d'altres de més amplis.

El llibre aconsegueix el difícil equilibri de la informació rigorosa i planera al mateix temps, on les dades històriques estan perfumades amb la farigola de Sant Antoni, “ni massa seca o insípida, ni massa perfumada o amargant”.

Sí a això hi afegiu les fotografies del Josep Borrell, el conjunt no pot ser més apetitós. El Josep Borrell troba sempre un to d'intimitat en els grans espais i una llum generalitzadora en els detalls. Recull amb la càmera només i tot allò que vol copsar, sense posteriors manipulacions ni retallades.

Així ens trobem amb una visió d'Altafulla, que en resumeix les visions essencials i en suggereix moltes altres perquè, com diuen els autors, “El

nostre poble es pot conèixer de més d'una manera". Les imatges contrapunten la història de les alegries i de les dificultats d'Altafulla en l'espai i en el temps. Ens imaginem el paisatge nevad de 1615 o de 1664. No ens quedem amb la imatge artística del blanc immaculat; darrere de la neu hi ha la gana perquè els arbres han estat morts pel fred; darrere la seca hi ha manca de blat "que no es pot trobar ni amb diners", més o menys a la mateixa època; darrere de les guerres hi ha misèria, epidèmies, patiment i mort, com va passar l'any 1814, després de la Guerra del Francès.

Hi ha també moments agradables de convivència i construcció del poble, paisatges diferents: del segle XVIII, amb els cultius de cànem o l'hora de desar xarxes i aparells nàutics a les Botigues de Mar –amb un nom que s'encomana als articles del poeta Xavier Amorós–, o l'antiga visió de la Vila Closa.

Els habitants d'aquell temps se sentirien perduts entre els cotxes i les urbanitzacions actuals, en un "paisatge diferent, completament canviat; els camins per anar al tros, quasi tots esborrats; els aiguamolls, camí de les botigues de mar, dessecats i esborrats del mapa". Potser no se sabrien avenir de l'amplitud de sorra de la platja o del passeig que hi ha avui. Però això vol dir que el poble és viu, que canvia, ensopega i es redreça sense defallir.

En algun moment s'insinua el temor que Altafulla perdi la seva personalitat de poble coherent, unitari, amb gent arrelada que el senti com a seu, per a viure-hi i no solament per a dormir-hi: "Altafulla fa anys que ha deixat de ser un poble". Però no oblidem que "les persones noves, de les penúltimes fornades, que tenen un sentit associatiu de la vida que les impulsa a voler-se relacionar i a participar en aquelles activitats lúdiques i cíviques que donen forma i sentit a una comunitat més o menys cohesionada" abunden, per fortuna, a l'Altafulla d'avui.

Hi ha tot d'elements que abonen el creixement del poble. No solament eixamplant el terme fins al Gaià o aprofundint-lo terra endins, com reivindiquen els autors, sinó en l'aspecte econòmic, artístic, cultural, humà. Si més no, la llista d'iniciatives que recull el llibre no pot ser més encoratjadora: el Festival de Veus, el Club Marítim, l'Ateneu Cultural de Dones, el Centre d'Esports, la Societat de Caçadors "La Coma", el Volei, el Col·lectiu d'Acció Cultural, els Diables, la Coral "Nous Rebrotos", la Penya Barça, el Club de Tennis Taula, l'Associació de Pessebristes, l'APA, la Penya Ciclista (que va néixer, lògicament, quan va desaparèixer l'últim matxo, el del Pere de Canet. Potser per aquella època els altafullencs van començar a "tenir presa" en comptes de "tenir tard"), el Centre de Manualitats, Caritas, l'Associació de Veïns "La Perla", el grup Xerinola, el Grup de Teatre, la Comissió de la Cavalcada de Reis, l'Esplai de Jubilats, els Amics de Buyreu o el Centre d'Estudis d'Altafulla. Déu n'hi dó.

No falta la percepció de la llengua local: el “tenir tard”, que comentava abans, a la dels “espàrecs” fregits amb una bona truita. En compareixo el so i el gust, encara que a mi, quan n’aconsegueixo un bon manat pels volts de Setmana Santa, m’agraden amb patates, en comptes de baixques o mongetes tendres, en una verdura pintada amb una cullerada d’all-i-oli. Tasteu-los i ja me’n tornareu contesta.

La llengua serveix també per a una cohesió social sense discriminacions disfressades de vergonya d’usar la pròpia llengua amb els forasters. Si han de conviure amb nosaltres, per què hem de fer servir una altra llengua que la nostra? Per això m’alegra saber que els magribins “solen parlar català, almenys l’entenen prou bé”. Ara només falta que s’hi afegeixin els del “ram de la construcció”.

El llibre té la màgia dels racons i raconets que sedueixen els altafullencs. La transformació del poble, “que té la pell arrugada, però només quan és de nit, quan les llums tèbies i ataronjades dels fanals que atreuen l’atenció dels dragonets, projecten ombres per tots els porus del seu cos. Però de dia és diferent: el sol dona força, la pell es tiba i s’esvaeixen les arrugues. El miracle es produeix (potser és l’encanteri)”.

És un organisme viu sota les aparences: “Ens queda encara una altra sensació, que ben segur no és la darrera. Quan no us vegi ningú, allargueu el braç, obriu la mà i palpeu amb suavitat la pedra. Cal que sigui un acarament dolç, que les gemmes dels dits amb prou feines toquin la rugositat. Un esborronament s’apoderarà de vosaltres i potser fins i tot us pugin els colors a la cara pensant que heu pogut ser vistos. És l’esborronament de la primera vegada. Això pot fer pensar que amb el temps disminuirà la intensitat o acabarà desapareixent: res més lluny de la realitat. Tocar és el primer pas per confondre’s amb el que es toca. A més, sempre es vol repetir allò que ha agradat, perquè a la satisfacció de l’acte en si, s’hi afegeix el que s’ha experimentat altres vegades”.

Veiem doncs fins a quin punt l’encís del poble és complet: intel·lectual i sensual. I se’ns encomana als qui venim de fora potser per obra dels bruixots benèvolos que han fet possible el llibre, que redimeixen així aquelles dones que les pors ancestrals convertien en bruixes, conservades al text i als boixos de l’Antoni Gelabert. *De portes enfora*, no n’hi ha, de bruixes. Potser, si us hi fixeu bé, en queda alguna empresonada entre els nusos de l’Oliverot o potser una altra, espantada per la ràpida reacció de mossèn Joan, que volia salvar el campanar, es va quedar arrapada a la campana, convertida en sargantana o llangardaix.

Joaquim Mallafrè